

Riktlinjer för biståndsbedömning enligt socialtjänstlagen inom Vård och omsorgs verksamhetsområde

Beslutad av Programnämnd social välfärd 2019-05-09
Revidering mars 2020 enligt beslut Sov 10/2019 §155

Innehåll

Innehåll	2
1. Inledning	4
Riktlinjernas målgrupp och avgränsning	4
Syfte med riktlinjerna	4
Socialtjänstlagen	4
Skälig levnadsnivå	5
Värdegrund.....	5
Rehabiliterande arbetssätt.....	5
Det egna ansvaret	5
Informationsskyldighet	6
Den enskildes delaktighet	6
2. Kommunens ansvar för medborgare	7
Bosättningskommun och vistelsekommun	7
Biståndsutredning inför flytt till annan kommun	7
Asylsökande	7
EU/EES-medborgare.....	8
<i>Familjemedlemmar till EU/EES-medborgare</i>	8
Akut nödsituation	8
3. Handläggning av ärende	9
Individens behov i centrum (IBIC)	9
Aktualisering och ansökan	10
<i>Ställföreträdare</i>	10
Utredning	11
Beslut och uppdrag	11
Överklagande	11
Inhibition	12
Tidsbegränsning och uppföljning	12
Samordnad individuell plan, SIP	13
4. Stöd till anhöriga som vårdar en närstående i hemmet	14
5. Övriga bestämmelser att ta hänsyn till	15
Lag om valfrihet (LOV) vid stöd i ordinärt boende	15
Insatser vid hushållsgemenskap	15
Förhöjt förbehållsbelopp	15
Tandvårdsstöd	15
6. Bistånd avseende ordinärt boende	16
Hemtjänst	16
<i>Omvårdnad</i>	16
<i>Omsorg</i>	16
<i>Ledsagning</i>	17
<i>Avlösning</i>	17
<i>Skötsel av husdjur</i>	17
<i>Egenvård</i>	18
<i>Trygghetslarm</i>	18
<i>Specialkost</i>	18
Service	18
<i>Service vid större behov</i>	19
Dagverksamhet	20
<i>Dagvård med social inriktning</i>	20
<i>Dagvård med demensinriktning</i>	20
<i>Dagrehabilitering</i>	20
7. Bistånd avseende korttidsvård	21
Inriktningar korttidsvård.....	21

Korttidsvård för utredning och rehabilitering.....	21
Sviktplats.....	21
Trygghetsplats i väntan på vård- och omsorgsboende	21
Trygghetsplats – inriktning växelvård	21
Prioriteringsordning korttidsvård	22
8. Bistånd avseende vård- och omsorgsboende.....	23
Att bevilja vård- och omsorgsboende	23
Prioriteringsordning vård- och omsorgsboende	24
Inriktningar vård- och omsorgsboende	24
Vårdboende.....	24
Boendeformer för personer med demenssjukdom	24
Parbogaranti.....	24
Provboende.....	25
Önskemål om vård- och omsorgsboende.....	25

1. Inledning

Riktlinjernas målgrupp och avgränsning

Riktlinjerna avser personer som har ett beslut enligt socialtjänstlagen (2001:453) (SoL) inom verksamhetsområdet Vård och omsorg. Riktlinjerna omfattar hemtjänst, dagverksamhet, korttidsvård samt vård- och omsorgsboende.

Med hemtjänst avses här:

- omsorg
- service
- specialkost
- trygghetslarm
- ledsagning
- avlösning

Det finns också andra insatser som är möjliga att få både via beslut enligt SoL och annan lagstiftning. För att tydliggöra gränsdragning beskrivs därför även:

- servicetjänster enligt lag (2009:47) om vissa kommunala befogenheter
- dagverksamhet enligt hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) (HSL).

Beslut om insatser enligt lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) samt SoL-beslut för personer som tillhör socialpsykiatrins målgrupp handläggs på Utredningsenheten LSS/SoL och beskrivs inte i dessa riktlinjer. Beslut om insatser efter delegation och instruktion med stöd av hälso- och sjukvårdslagen (HSL) beskrivs inte heller i dessa riktlinjer.

Syfte med riktlinjerna

Syftet med riktlinjerna är att skapa ett enhetligt synsätt vid bedömningar och att personer med likvärdiga behov bedöms på samma sätt.

Socialtjänstlagen

Enligt 4 kap. 1 § SoL har den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning och för sin livsföring i övrigt.

Dessa riktlinjer utgår från socialtjänstlagen och förhåller sig till aktuell rättspraxis och förarbeten till gällande lagar och bindande föreskrifter från Socialstyrelsen.

Riktlinjerna är vägledande och gäller aldrig utan undantag. En helhetsbedömning av den enskildes totala situation måste alltid göras i varje enskilt fall. Ytterst är det alltid den enskildes behov av stöd och hjälp som är avgörande vid beslut om insats. Det finns inga begränsningar för vilken typ av insats som den enskilde kan ansöka om. Rätten till bistånd ska alltid prövas oavsett vilket bistånd ansökan gäller.

Skälig levnadsnivå

Den enskilde ska genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Det innebär inte bara en nivåbestämning utan ger också uttryck för vilken form av insats, vård och stödformer som kan komma i fråga. Begreppet skälig levnadsnivå har ingen exakt definition. I förarbetena till den tidigare socialtjänstlagen anfördes att det skulle vålla stora svårigheter att närmare ange vad som avses med skälig levnadsnivå i lagtexten. Begreppet måste bedömas med utgångspunkt i den tid och de förhållanden som den hjälpbehövande lever i. Fastställandet av vilken levnadsnivå som anses skälig måste därför överlämnas till kommunerna. I senare förarbeten beskrivs skälig levnadsnivå även som ett uttryck för kvaliteten i insatsen och vilken ambitionsnivå som kan vara rimlig i ett enskilt fall. Bedömningen av vilka insatser som behövs för att den enskilde ska uppnå skälig levnadsnivå bedöms alltså utifrån den tid och de förhållanden som just då råder, men också utifrån den enskildes egen situation och behov. Detta innebär att skälig levnadsnivå kan innebära olika saker för olika individer vid olika tidpunkter och förhållanden. Vid bedömningen av vad som i det enskilda fallet ska betraktas som skäligt kan handläggaren vid tveksamhet söka stöd i rättspraxis, i dessa riktlinjer samt vid gemensamma ärendedragningar.

Vid bedömning av vilken insats som kan komma ifråga måste en sammanvägning göras av olika omständigheter såsom den önskade insatsens lämplighet som sådan, kostnaderna för den önskade insatsen i jämförelse med andra insatser samt den enskildes önskemål. Det finns inte någon obegränsad frihet för den enskilde att välja sociala tjänster oberoende av kostnad¹.

Värdegrund

Biståndsbedömningen ska präglas av att alla känner sig respekterade oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.

Socialtjänstens omsorg om äldre ska inriktas på att äldre personer får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande. Nämnden ska verka för att äldre människor får möjlighet att leva och bo självständigt under trygga förhållanden och ha en aktiv och meningsfull tillvaro i gemenskap med andra.²

Rehabiliterande arbetssätt

I Örebro kommun ska ett rehabiliterande arbetssätt användas. Det innebär att alla yrkeskategorier sluter upp med insatser vid rätt tidpunkt för att ge den enskilde möjligheten att dirigera sin egen rehabilitering utifrån egna mål och resurser. Vid bedömning av vilken insats som ska erbjudas ska individens möjlighet att öka sin självständighet och förbättra eller bibehålla sin funktionsförmåga alltid beaktas.

Det egna ansvaret

Socialtjänsten får aldrig ta över ansvaret från den enskilde, utan arbetet ska inriktas på att den enskilde i möjligaste mån behåller ansvaret eller tar tillbaka ansvaret för den egna situationen. Insatserna syftar till att stärka den enskildes förmåga till ett självständigt liv. Till socialtjänstens uppgifter hör dock att på olika sätt försöka motivera den enskilde att ta emot hjälp eller en insats. Insatsen ska anpassas till den enskildes aktuella förutsättningar och behov. Det är även väsentligt att ur ett helhetsperspektiv beakta ekonomisk hushållning för kommunen.

¹ Prop. 2000/01:80 s. 91.

² 5 kap. 4 § SoL.

Informationsskyldighet

I samband med utredning ska handläggare informera om utbudet av övriga relevanta samhällstjänster såsom mötesplatser, träffpunkter, dagverksamheter, anhörigstöd, trygghetsboende, seniorbostäder, frivilligorganisationer och hushållsnära tjänster. Kommunen har informationskyldigheten även till personer som har behov av insatser, men som inte är motiverade att ta emot stöd.

Den enskildes delaktighet

Den enskildes delaktighet och inflytande är central både i behovsbedömning och verkställande av insats. Biståndsbeslutet ska underlätta flexibilitet i utförandet av insatserna. Inom ramen för biståndsbeslutet har den enskilde stort inflytande över insatserna, hur stödet ges samt vid vilken tidpunkt detta ska ske.

2. Kommunens ansvar för medborgare

Bosättningskommun och vistelsekommun

Enligt 2 a kap. 3 § SoL ansvarar bosättningskommunen för det stöd och den hjälp som den enskilde behöver. Med bosättningskommun avses:

1. den kommun där den enskilde är stadigvarande bosatt, eller
2. om den enskilde är stadigvarande bosatt i en kommun men har sin starkaste anknytning till en annan kommun, den sistnämnda kommunen, eller där personen haft sin nattvila,
3. om den enskilde saknar stadigvarande bostad, den kommun till vilken han eller hon har sin starkaste anknytning.

Den enskilde har rätt till stöd- och hjälpinsatser vid vistelse under en kortare tid i en annan kommun, exempelvis när den enskilde önskar vistas i sin sommarstuga under olika perioder av året.³ Bosättningskommunen ansvarar för de stöd- och hjälpinsatser den enskilde har behov av under vistelsen och vistelsekommunen är skyldig att på begäran av bosättningskommunen bistå med utredning och verkställa bosättningskommunens beslut i vissa fall. Bosättningskommunen ersätter vistelsekommunen för hjälp med verkställighet enligt den ersättningsnivå som bosättningskommunen tillämpar.⁴

Biståndsutredning inför flytt till annan kommun

En person som önskar flytta till en annan kommun får ansöka om insatser i den kommunen om personen till följd av hög ålder, funktionsnedsättning eller allvarlig sjukdom har ett varaktigt behov av omfattande vård- och omsorgsinsatser och därför inte kan bosätta sig i den andra kommunen utan att de insatser som personen behöver lämnas.⁵

En ansökan enligt 2 a kap. 8 § SoL ska behandlas som om den enskilde var bosatt i inflyttningskommunen. Är den sökandes behov tillgodosedda i bosättningskommunen, får hänsyn inte tas till den omständigheten när ansökan prövas. Bosättningskommunen är skyldig att på begäran bistå med den utredning som den andra kommunen behöver för att kunna pröva ansökan.⁶

Den enskilde ska lämna samtycke till att uppgifter lämnas ut. Biståndsutredning görs av hemkommunen i enlighet med inflyttningskommunens begäran om vad utredningen ska innehålla. Om den enskilde inte uppfyller kriterierna gör inflyttningskommunen ett avslag där motiveringen framgår.

Asylsökande

Migrationsverket har det övergripande ansvaret för mottagandet av asylsökande. I lag (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. (LMA) finns regler om bland annat bistånd till denna grupp. Asylsökande har inte rätt till bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL för förmåner av motsvarande karaktär, det vill säga förmåner som motsvarar det bistånd som en asylsökande har rätt till enligt LMA.

---

³ Prop. 2010/11:49 s. 32.

⁴ 2 a kap. 6–7 §§ SoL.

⁵ 2 a kap. 8 § SoL.

⁶ 2 a kap. 9 § SoL.

Det bistånd som lämnas enligt LMA består av logi samt ekonomisk ersättning i form av bostadsersättning, dagersättning och särskilt bidrag.⁷ Asylsökande som inte själva ordnar bostad har rätt till logi på en förläggning.⁸ Migrationsverket är ansvarig för bistånd i form av logi, men vad som omfattas av begreppet är inte helt tydligt. I förarbetena till lagen⁹ finns stöd för att Migrationsverket ansvarar för att de asylsökande som inte kan ordna bostad på egen hand tas emot på förläggning och i övrigt får det mottagande som erfordras för att tillgodose de särskilda behov som kan finnas. De asylsökande som valt att bo i ett eget boende kan istället välja att bo på ett asylboende och där få sina behov tillgodosedda. Personer som omfattas av denna lag hänvisas därför till den anläggning där personen är inskriven.

Vill personen ändå ansöka om bistånd av motsvarande karaktär enligt 4 kap. 1 § SoL ska ansökan prövas och avslås. Kommunens yttersta ansvar enligt 2 kap. 1 § SoL gäller även personer som omfattas av LMA.

EU/EES-medborgare

Rätten till likabehandling innebär att EU/EES-medborgare som bedöms ha uppehållsrätt i Sverige har rätt till socialt bistånd och andra sociala förmåner på samma villkor som svenska medborgare. EU/EES-medborgare har uppehållsrätt i Sverige de första tre månaderna. Efter tre månader finns möjlighet till fortsatt uppehållsrätt om personen uppfyller något av villkoren för uppehållsrätt. Till skillnad från uppehållstillstånd prövas inte uppehållsrätt, utan det gäller så länge ett villkor är uppfyllt.

EU/EES-medborgare delas in i ekonomiskt aktiva och ekonomiskt icke-aktiva. Företagare, arbetstagare och arbetssökande som aktivt söker arbete och anses ha en verklig möjlighet att få en anställning i Sverige räknas som ekonomiskt aktiva. Som ekonomiskt icke-aktiva räknas exempelvis studenter och pensionärer. De har uppehållsrätt om de har en heltäckande sjukförsäkring och medel för sin och sina familjemedlemmars försörjning.

Familjemedlemmar till EU/EES-medborgare

Om en EU/EES-medborgare har uppehållsrätt gäller uppehållsrätten även för make, sambo, barn under 21 år samt vissa andra familjemedlemmar och släktingar som är beroende av EU/EES-medborgaren för sin försörjning eller för annan hjälp.

Den som har uppehållsrätt har rätt att få sin ansökan om bistånd prövad under samma förutsättningar som gäller för svenska medborgare. Kommunens ansvar är olika långtgående beroende på om kommunen är att anse som den sökandes bosättningskommun eller enbart vistelsekommun.

Akut nödsituation

Personer som inte bedöms ha hemvist i en kommun där de tillfälligt vistas har bara rätt till bistånd för att avhjälpa en akut nödsituation som inte går att lösa på annat sätt. Vad som är nödvändig hjälp för att avhjälpa en akut nödsituation måste socialtjänsten bedöma i varje enskilt fall.

---

⁷ 13 § LMA.

⁸ 14 § LMA.

⁹ Prop. 1993/94:94 s. s. 26 f., 35.

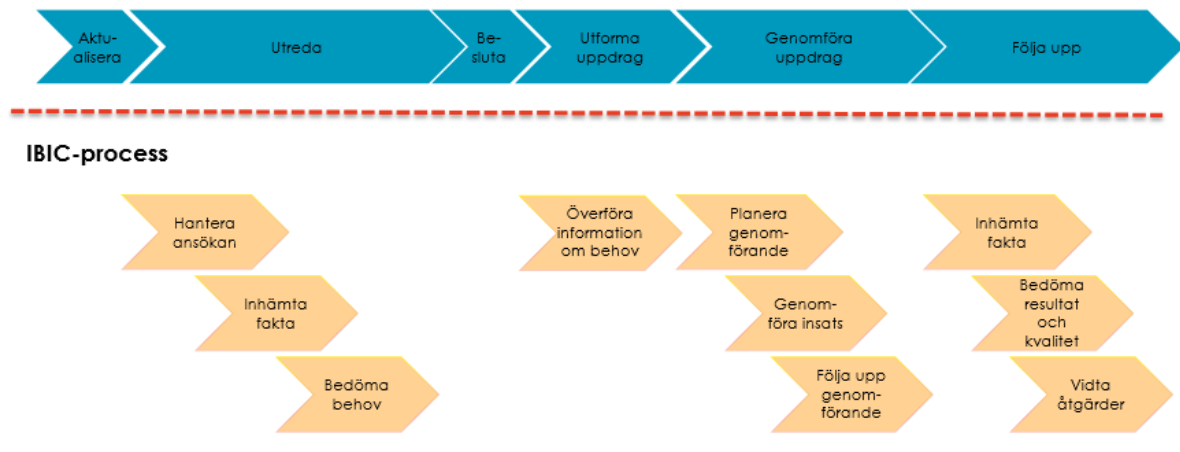

3. Handläggning av ärende

I detta avsnitt beskrivs kortfattat hur ett ärende handläggs. Arbetsätt i Örebro har sin grund i SOSFS 2014:5¹⁰ För mer detaljerad information hänvisas till myndighetsavdelningens metodstöd och rutiner.

Individens behov i centrum (IBIC)

IBIC process utifrån socialtjänstens övergripande process för handläggning och dokumentation

I Örebro används det nationella arbetssättet Individens behov i centrum (IBIC)¹¹ vid handläggning av ett ärende. IBIC är ett behovsinriktat och systematiskt arbetssätt för att bedöma behov utifrån SoL och LSS.

IBIC utgår från individens behov, resurser, mål och resultat inom olika livsområden i dagliga livet istället för de insatser som kommunen erbjuder. IBIC används klassifikationen ICF, vilket är ett internationellt system för att beskriva funktionsstillstånd, funktionshinder och hälsa. ICF används för att med ett gemensamt språk som stöd fånga upp kombinationen av olika perspektiv och för en helhetssyn hur en person fungerar i sin livssituation

Med ett systematiskt arbetssätt beskrivs nuläge, mål och resultat genom strukturerad dokumentation. Det ger säkrare överföring och återanvändning av information. IBIC utgår från socialtjänstens process för handläggning och dokumentation. I dokumentationen går det att följa individen genom processen, från ansökan till avslutad insats.

Utredning av en ansökan görs utifrån individens behov inom nio livsområden:

- lärande och att tillämpa kunskap
- allmänna uppgifter och krav
- kommunikation
- förflyttning

¹⁰ Dokumentation i verksamhet som bedrivs med stöd av SoL, LVU, LVM och LSS.

¹¹ Individens behov i centrum – Behovsinriktat systematiskt arbetssätt med dokumentation av individens behov utifrån ICF, Socialstyrelsen 2016.

- personlig vård
- hemliv
- mellanmänniska interaktioner och relationer
- utbildning, arbete, sysselsättning och ekonomiskt liv
- samhällsgemenskap, socialt och medborgerligt liv

Ytterligare två livsområden ingår: *känsla av trygghet* och *personligt stöd från person som vårdar eller stödjer en närstående*. Syftet är att säkerställa att behov av trygghet eller personligt stöd från en anhörig som vårdar eller stödjer en anhörig finns med i utredningen.

Aktualisering och ansökan

När kommunen genom en ansökan, anmälan eller på annat sätt får kännedom om att en enskild kan vara i behov av bistånd enligt socialtjänstlagen ska en utredning inledas utan dröjsmål.¹² Utredning av den enskildes behov och beslut om insatser kan endast genomföras om den enskilde själv vill det. Socialtjänstlagen innehåller inga möjligheter till tvångsinsatser.

När den enskilde tar kontakt med kommunen ska återkoppling från biståndshandläggare till den enskilde ske inom två arbetsdagar från första kontakt.¹³

En ansökan om bistånd görs i regel av den enskilde själv. Den enskilde kan ge i uppdrag åt annan person att företrädare den enskilde genom en fullmakt.¹⁴ Det förutsätter dock att den enskilde, trots sjukdom eller något liknande förhållande, kan instruera en uppdragstagare inom det rättsliga och ekonomiska området och sedan följa upp de åtgärder som vidtas.¹⁵

Ställföreträdare

Om den enskilde på grund av sjukdom, psykisk störning, försvagat hälsotillstånd eller något liknande förhållande inte längre har förmåga att ta hand om sina angelägenheter kan en ställföreträdare ansöka om bistånd åt den enskilde. En ställföreträdare kan vara en person med framtidsfullmakt¹⁶ alternativt en behörig anhörig¹⁷. Ställföreträdarens behörighet inträder först när den enskilde inte längre har förmåga att ta hand om sina angelägenheter. Med detta avses att den enskilde inte längre kan förstå relevant information, överväga alternativen och fatta ett beslut baserat på dessa överväganden, det vill säga det förutsätts att den enskilde har förlorat sin beslutsförmåga. Dessa former av behörighet är i princip tänkta att ta vid i det skede då den enskilde inte längre kan låta sig representeras genom att utfärda en fullmakt enligt reglerna i avtalslagen.¹⁸ Om den enskilde inte har utfärdat någon framtidsfullmakt eller vid de fall det saknas behöriga anhöriga kan den enskilde vara i behov av en ställföreträdare i form av god man eller förvaltare.¹⁹ Socialnämnden har en skyldighet att anmäla till överförmyndaren om den finner att god man eller förvaltare bör förordnas för någon.²⁰

¹² 11 kap. 1 § SoL.

¹³ Örebro kommuns servicegaranti: <https://www.orebro.se/kommun-politik/servicegaranti.html>

¹⁴ 2 kap. Avtalslagen (1915:218).

¹⁵ NJA 2018 s. 825.

¹⁶ Lag (2017:310) om framtidsfullmakter.

¹⁷ 17 kap. Föräldrabalk (1949:381) (FB).

¹⁸ NJA 2018 s. 825.

¹⁹ 11 kap. 4 § FB.

²⁰ 5 kap. 3 § Socialtjänstförordning (2001:937).

Utredning

Vid bedömning av om en person har rätt till bistånd enligt SoL utreds om:

- ett behov föreligger
- behovet kan tillgodoses på annat sätt
- biståndet behövs för att tillförsäkra den enskilde en skälig levnadsnivå.

Varje ärende där någon enskild är part ska handläggas så enkelt, snabbt och kostnadseffektivt som möjligt utan att rättssäkerheten eftersätts.²¹ En individuell bedömning ska göras i varje enskilt fall.

I utredningen används IBIC som ett systematiskt arbetsätt och ett stöd för handläggaren i utredningsarbetet vid handläggning av ansökningar enligt socialtjänstlagen. I utredningen beskrivs och dokumenteras strukturerat individens behov, resurser, mål och resultat med stöd av klassifikationen i det nationella fackspråket i ICF.

Insamling av fakta kan ske genom uppgifter från den enskilde eller uppgifter från andra. Det är av stor vikt att biståndshandläggaren vid behov samverkar med andra professioner och samråder med personer i den enskildes närhet för att få en samlad bild av livssituationen. Samverkan ska alltid ske med den enskildes samtycke.

Det ska framgå av utredningen vad som är faktiska omständigheter och vad som är bedömningar. Som en del av utredningen framgår utredarens bedömning, som ligger till grund för motiveringen av beslutet.

Beslut och uppdrag

Beslut om insats ska alltid ske utifrån den enskildes behov och målsättning med insatserna. Målen med ett bistånd ska alltid beskrivas så att det är möjligt att följa upp. Vid utredningen ska handläggaren alltid fråga den enskilde om målet med biståndet och vid behov hjälpa till att utforma mål. Beslutet ska tydligt beskriva vad den enskilde ska få för hjälp och stöd. Beslutet ska samtidigt ge utrymme för den enskilde att tillsammans med utföraren planera hur insatsen ska utformas inom ramen för de livsområden och den tidsram som biståndet avser. Den beviljade tiden är inte exakt utan tiden beviljas upp till en beräknad tid för att det ska finnas en viss flexibilitet som kan följa den enskildes varierande behov.

Ett avslag eller delavslag på en ansökan ska alltid motiveras. Om skäl till avslag är att behovet kan tillgodoses på annat sätt ska det framgå vad annat sätt innebär. Vid avslag ska det framgå var och när den enskilde kan överklaga beslutet.

Överklagande

Den enskilde har rätt att hos förvaltningsrätten överklaga beslut som inte innebär fullt bifall. Förvaltningsrätten kan efter prövning ändra beslutet om den anser att kommunen har gjort en felaktig bedömning. Biståndshandläggaren har skyldighet att informera om och vara behjälplig med överklagandet. Överklagandet ska ges in till den myndighet som har meddelat beslutet. I överklagandet ska den som överklagar ange vilket beslut som överklagas och på vilket sätt han eller hon vill att beslutet ska ändras.²²

²¹ 9 § förvaltningslagen (2017:900) (FL).

²² 43 § FL.

Myndigheten prövar om överklagandet inkommit i rätt tid och tar därefter ställning till de uppgifter som överklagan innehåller.²³ Överklagandet ska komma in till Programnämnd Social välfärd inom tre veckor från den dag den enskilde fick del av beslutet.

Om överklagan inte har tillförts någon ny information som bedöms förändra beslutet skickar handläggaren skyndsamt överklagan, utredning och handläggarens yttrande till överinstansen för handläggning. Om överklagan har tillförts ny information som ändrar bedömningen gör handläggaren en omprövning och fattar nytt beslut. Därefter skickar handläggaren det nya beslutet, det ursprungliga beslutet, överklagan och handläggarens yttrande till överinstansen för handläggning.²⁴

Inhibition

Förvaltningsrätten som tar emot överklagandet får besluta att det överklagade beslutet, om det annars skulle gälla omedelbart, tills vidare inte ska gälla (inhibition) och även i övrigt besluta rörande saken (interimistiskt förordnande). Detta sker på begäran av klagande, men kan även beslutas av rätten på eget initiativ. Syftet är att förhindra verkställighet i de fall då det är av stor betydelse för klaganden att det överklagade beslutet inte blir gällande innan rätten prövat överklagandet.

Tidsbegränsning och uppföljning

Enligt handbok för handläggning och dokumentation inom socialtjänsten²⁵ anses det vara lämpligt att tidsbegränsa beslut om sådana insatser där det kan förutses att den enskildes behov av insatsen varierar över tiden, medan det är mindre lämpligt med tidsbegränsning för andra former av insatser, exempelvis beslut om vård- och omsorgsboende.

- Handläggaren avgör, utifrån omständigheterna i det enskilda fallet, om beslutet bör ha en tidsbegränsning. Det innebär att beslutet ibland har en tidsbegränsning och ibland inte har en tidsbegränsning.
- Biståndsbeslut ska följas upp i god tid innan de upphör att gälla.
- En enskild med pågående hemvårdsinsatser i bostaden och som – efter ansökan och beslut – erbjuds vård- och omsorgsboende, behåller de pågående insatserna som längst fram till och med inflyttningsdatum, enligt hyreskontrakt.

Beslut ska följas upp för att få fram ett underlag för bedömning om insatsen ska fortsätta, förändras eller avslutas. Nämnden har ansvar för att följa upp hur beviljade insatser utförs – att insatserna tillgodoser den enskildes behov av stöd och hjälp, att verkställigheten sker i enlighet med beslutet och med hänsyn till den enskildes medinflytande samt är av god kvalitet. Viktiga underlag vid uppföljningen är det tidigare beslutet, genomförandeplanen samt, när det gäller hemtjänst, registrerad utförd tid. Beslut om insatser som pågår under längre tid följs upp minst en gång per år. Första gången ett beslut verkställs eller då annan information inkommit, exempelvis att behoven förändrats, att något särskilt har hänt eller genom klagomål från den enskilde, kan anledning finnas att följa upp beslutet tidigare.

²³ 45 § FL.

²⁴ 46 § FL.

²⁵ Handläggning och dokumentation enligt Socialtjänsten, Socialstyrelsen, s 160.

Samordnad individuell plan, SIP

Bedömning av en persons behov kräver ofta att flera professioner, såväl inom som utanför den kommunala organisationen, samverkar. I de fall det är relevant ska biståndshandläggaren därför inhämta uppgifter från andra, efter att samtycke inhämtats från den enskilde.

Biståndshandläggare ska vid behov initiera till en Samordnad individuell plan (SIP)²⁶. SIP ska upprättas tillsammans med den enskilde om det finns behov av insatser från både socialtjänst och hälso- och sjukvård där samordning bör genomföras.

---

²⁶ Samordnad individuell plan är lagstadgad sedan 2010 i både HSL (3 f §) och SoL (2 kap. 7 §).

4. Stöd till anhöriga som vårdar en närstående i hemmet

Enligt 5 kap. 10 § socialtjänstlagen ska ansvarig nämnd erbjuda stöd för att underlätta för de personer som vårdar en närstående som är långvarigt sjuk eller äldre alternativt som stödjer en närstående med funktionshinder.

Örebro kommun beviljar inte nya ansökningar om ekonomiskt bidrag för att den enskilde ska kunna få hjälp av en anhörig istället för hemtjänsten, så kallad närståendeesättning. Detta med anledning av att Örebro kommun inte tillåter anhöriganställningar och då närståendeesättning blir en typ av anhöriganställning.

Mer information om kommunens insatser för anhörigstöd finns i särskild riktlinje²⁷.

---

²⁷ Riktlinjer för stöd till anhöriga - Vård och omsorg (Vv195/2016, Vö 214/2016).

5. Övriga bestämmelser att ta hänsyn till

Lag om valfrihet (LOV) vid stöd i ordinärt boende

För omvårdnad²⁸, servicetjänster, och matjänst har den enskilde rätt att välja vilken utförare som ska utföra den beviljade insatsen.

Biståndshandläggaren ska sakligt och objektivt informera och vägleda den enskilde om aktuella utförare av tjänster i valfrihetssystemet. Om den enskilde inte vill eller kan välja erbjuds en kommunal eller privat utförare som är godkänd av Örebro kommun. Detta sker via ett ickevalsystem där kommunala och privata utförare listas och får uppdrag enligt turordning. Om den enskilde inte vill välja en specifik utförare går det ändå via systemet att beakta specifika önskemål om exempelvis språk. I valfriheten ingår också rätten för den enskilde att byta utförare.

Insatser vid hushållsgemenskap

Någon omsorgsplikt finns inte inskriven i äktenskapsbalken och varje make avgör själv i vilken omfattning hen vill hjälpa till med personliga omvårdnadssysslor såsom personlig hygien, toalettbestyr och matning. Anhörigvård är ett frivilligt åtagande. En kommun kan därför inte avslå en ansökan om t.ex. hemtjänst med hänvisning till att den anhöriga kan tillgodose omvårdnadsbehovet. En ansökan om bistånd med serviceinsatser som tvätt, inköp och städning kan däremot avslås med hänvisning till att en maka, make eller sammanboende kan utföra insatsen i de fall där anhöriga inte själv har behov av sådana insatser²⁹. Hushållets totala situation avgör hur mycket hjälp den enskilde kan få. Sammanboende har ett gemensamt ansvar för de praktiska sysslorna i hemmet. Det är enbart en person per hushåll som kan få biståndsprövad hjälp med servicetjänster. Om bara den ene har behov av insatser avslås ansökan med hänvisning till att man hjälps åt i en hushållsgemenskap.

Förhöjt förbehållsbelopp

En person som har ökade varaktiga omkostnader på grund av ett hjälpbehov kan få en lägre vård- och omsorgsavgift genom att ansöka om ett förhöjt förbehållsbelopp. Ansökan om förhöjt förbehållsbelopp hanteras av debiteringshandläggare.

Tandvårdsstöd

Region Örebro län har ett lagstadgat ansvar att erbjuda uppsökande tandvård till äldre personer med omfattande behov av vård och omsorg, vilket innebär kostnadsfri munhälsobedömning i hemmet. För personer med vård och omsorg i hemmet är det biståndshandläggare som tillstyrker behovet till Regionens tandvårdsenhet. För att ha rätt till tandvårdsstöd krävs att den enskilde har stort behov av personlig omvårdnad.

²⁸ I valfrihetssystem för omvårdnad ingår omsorgsinsatser, avlösning, ledsagning, samt hälso- och sjukvårdsinsatser som utförs av omvårdnadspersonal.

²⁹ Prop. 2008/09:82 s. 13 och Kammarrätten i Stockholms dom den 21 februari 2014, mål nr 5505–13.

6. Bistånd avseende ordinärt boende

Hemtjänst

I Örebro kommun används begreppet hemvård för insatser i ordinärt boende gällande hemtjänst och hemsjukvård. Då denna riktlinje avser insatser enligt socialtjänstlagen används begreppet hemtjänst. Hemtjänst innebär bistånd i form av service och omvårdnad i den enskildes bostad.

Hemtjänst beviljas under dygnets alla timmar som punktinsatser. Punktinsatser kan innebära återkommande och täta besök. Vid vård i livets slutskede kan tillsyn och omvårdnad beviljas i längre sammanhängande och tätt återkommande tidsperioder. Vid behov av tillsyn dygnet runt (vak) fattas beslut av ansvarig sjuksköterska enligt hälso- och sjukvårdslagen.

Den som så önskar ska kunna bo kvar i sin bostad så länge det är rimligt och möjligt. Det bedöms ej rimligt att bevilja hemtjänst som innebär att kostnaderna för hemtjänstinsatserna i kombination med andra insatser överskrider kostnaderna för en plats på vård- och omsorgsboende.³⁰ En individuell prövning görs i varje enskilt fall.

Omvårdnad

Med omvårdnad avses omsorgsinsatser, avlösning, ledsagning, samt hälso- och sjukvårdsinsatser som utförs av omvårdnadspersonal.

Omsorg

Omsorg är insatser för att klara den dagliga livsföringen. Hjälper med omsorg kan ges vid ett eller flera tillfällen under dygnet.

I omsorg ingår:

- personlig vård exempelvis personlig hygien, av- och påklädning samt toalettbesök
- förflyttning
- hjälp och stöd vid måltider
- tillsyn
- social samvaro
- utföra hushållsarbete exempelvis diskning, bäddning, bära ut sopor.

Omsorgsinsatser beviljas i timmar per vecka inom olika livsområden. Den beviljade tiden i omsorgsbeslutet är den sammantagna tiden för alla besök under en vecka. Den beviljade tiden är inte exakt utan tiden beviljas upp till en beräknad tid för att det ska finnas en viss flexibilitet som kan följa den enskildes varierande behov.

Det är den enskilde tillsammans med utföraren som avgör hur mycket tid som ska utföras upp till den beviljade tiden. Det är enbart insatser inom beviljade livsområden som ska utföras. En insats kan inte bytas mot en annan bara för att tid finns kvar. Beslut om insatser för dagliga behov avseende personlig omvårdnad kan inte omfördelas till färre dagar än vad biståndsbeslutet avser. Utförandet av beviljade insatser kan inte omfördelas från dag och kväll till natt eller tvärtom.

³⁰ Prop. 2000/01:80 s. 91, Kammarrätten i Göteborg mål nr 158–13 samt mål nr 3090–18.

Den beräknade tiden i ett omsorgsbeslut ska tillgodose behov dag och kväll. Behov av insatser nattetid ligger utanför tidsramen och beviljas som en separat insats. Tid för insatser som kräver dubbelbemanning ingår i den beviljade tiden för omsorg.

I beslut om omsorg ingår social samvaro som ska tillgodose den enskildes behov av social kontakt när inga eller få egna sociala kontakter finns. I bedömningen av om social samvaro ska beviljas ska den enskildes egna kontaktnät alltid vägas in. Den som bor tillsammans med annan eller har god kontakt med anhöriga eller vänner bör i normalfallet anses ha fått sitt behov av social samvaro tillgodosett genom dessa kontakter. Omfattningen av insatsen beror på den enskildes situation och vilka andra sociala aktiviteter som den enskilde beviljats. Den som saknar ett eget socialt nätverk och inte har några andra sociala aktiviteter kan beviljas social samvaro varje vecka. Den som har beviljats andra insatser som också syftar till att bryta social isolering, t.ex. ledsagning eller dagverksamhet, bör i normalfallet anses ha fått sitt behov tillgodosett genom dessa insatser.

Ledsagning

Ledsagning ges i form av stöd från en person vid insatser utanför hemmet inom Örebro kommuns gränser. Insatsens syfte är att öka möjligheten att leva ett självständigt liv och motverka isolering. Ledsagning beviljas för att ta sig till och från en aktivitet, och om behov finns, i och under aktiviteten. Aktiviteten ska vara sådan att den enskilde är i behov av den för att uppnå skälig levnadsnivå. I ledsagning ingår även hjälp till och från vårdinrättning. Insatsens omfattning beror på den enskildes individuella behov. Ledsagning kan inkludera hjälp med förflyttning, på- och avklädning hjälp vid måltider och toalettbesök i samband med insatsen.

Insatsen kan också tillgodose behov av utevistelse i form av exempelvis promenader. Det anses skäligt att den enskilde beviljas upp till en timmes utevistelse per vecka och själv välja om hen vill använda sin tid vid ett längre tillfälle eller flera kortare promenader.

Ledsagning beviljas om maximalt upp till 12 timmar per månad om inte särskilda skäl finns. Om behovet av ledsagning överstiger 12 timmar per månad bör biståndshandläggaren överväga om det finns andra insatser eller aktiviteter som kan tillgodose den enskildes behov av social stimulans.

I insatsen ingår inte att följa med vid inköp eller andra serviceinsatser. Om den enskilde är beviljad inköp bör promenad om möjligt förläggas i samband med detta.

Avlösning

Insatsens syfte är att ge avlösning till anhöriga som är sammanboende och som vårdar en närstående. Avlösning i hemmet beviljas då en anhörig vid enstaka tillfälle eller regelbundet behöver få avlösning. Den anhörige kan då bli avlöst av omvårdnadspersonal. Insatsen är avgiftsfri upp till 12 timmar per månad. Om behovet överstiger 12 timmar görs en individuell prövning av insatsens omfattning.

Avlösningen innebär inte regelmässig omvårdnad eller service, exempelvis planerad dusch och veckostädning. Det går inte att spara den beviljade tiden från en månad till en annan.

Skötsel av husdjur

Skötsel av husdjur beviljas inte utom i undantagsfall under begränsad tid.

Egenvård

Åtgärder som endast kan utföras av viss behörig personal eller kräver viss sjukvårdsutbildning eller mer omfattande instruktion och handledd träning är att beteckna som hälso- och sjukvård. För att hemtjänstpersonal ska utföra sådana åtgärder krävs en delegering eller instruktion från legitimerad personal. Sådana åtgärder är inte omvårdnadsinsatser enligt socialtjänstlagen och omfattas därför inte av biståndsbeslutet.

I de fall legitimerad personal bedömer att den enskilde själv klarar att ta ansvar för uppgiften kan hälso- och sjukvårdsuppgifter utföras som egenvård. Om personen behöver praktiskt hjälp i samband med egenvård kan ansökan om bistånd enligt socialtjänstlagen i form av omsorg göras.

För att bistånd för egenvårdsåtgärd ska kunna beviljas krävs:

- en egenvårdsbedömning som visar att åtgärden bedömts som egenvård och att den enskilde själv bedömts kunna ansvara för insatsen, samt
- att personal som ska genomföra åtgärden inte behöver särskild utbildning.

Vilka åtgärder som kan bedömas som egenvård kan inte anges generellt. Bedömningen görs av ansvarig legitimerad personal. Den enskildes förmåga att ansvara för åtgärden är dock avgörande. Om den enskilde t.ex. har nedsatt kognitiv förmåga som innebär att denne inte har förmåga att ansvara för sin medicinering så ska hanteringen av läkemedel och andra medicinska åtgärder skötas av hälso- och sjukvårdspersonal och inte som egenvård.

Egenvårdsbedömningen ska följas upp av den legitimerade personalen. Om förutsättningarna för egenvårdsbeslutet förändras så ska den legitimerade personalen uppmärksammas på detta så en ny bedömning kan ske.

Trygghetslarm

För personer i ordinärt boende finns möjlighet att få trygghetslarm installerat. Trygghetslarmet fungerar inomhus i bostaden. Syftet med insatsen är att öka den enskildes trygghet och säkerhet i bostaden. För att få ett trygghetslarm krävs ett biståndsbeslut.

Specialkost

Bedömning av specialkost görs med stöd av riktlinjen för mat, måltider och nutrition³¹. Behovet av måltider tillgodoses under hela dygnet genom insatsen inköp när den enskilde har ett sådant behov.

Service

Service avser praktisk hjälp i och kring hemmet, exempelvis med bostadens skötsel, inköp, post- och bankärenden.

Den enskilde kan ansöka om städning, tvätt, inköp och fönsterputs ett visst antal timmar via en blankett. Personer under 65 år ska komplettera sin ansökan med ett läkarintyg som styrker behovet.

³¹ Riktlinjer för mat, måltider och nutrition (2016). Vård- och omsorgsförvaltningen, Örebro kommun.

Städning

Städning beviljas upp till tre timmar per månad. Som skäligen levnadsnivå bedöms att en person får högst 2 rum och kök, inklusive badrum, städade. Flyttstädning beviljas inte.

För mindre frekventa sysslor enligt nedan, beviljas ingen extra tid. Dessa ska planeras in så att de ryms inom den redan beviljade tiden.

- rengöring av kylskåp, spis, fläkt
- avfrostning av kyl och frys
- rengöring av köksskåp, garderober etc.

Bostaden ska hållas i sådant skick att den enskilde kan leva, bo och känna trivsel i sitt hem och genom stöd i vardagen kunna bibehålla sin självständighet och delaktighet i så stor utsträckning som möjligt.

Tvätt

Tvätt beviljas upp till tre timmar per månad. I tvätt ingår att exempelvis boka tvättstuga, ladda tvättmaskinen, hänga upp- och ta ned tvätt, strykning, mangling, lägga in den rena tvätten i skåp och bädda rent i säng.

Inköp

Inköp beviljas upp till fyra timmar per månad. I insatsen ingår inköp av mat och andra dagligvaror, antingen i butik eller online samt post-, bank- och apoteksärenden. Inköp i butik görs i närmaste välsorterade affär. I insatsen ingår att skriva inköpslista, plocka upp varorna samt redovisa kvitton och pengar. I insatsen ingår att den enskilde ges möjlighet att följa med och handla vid enstaka tillfällen. Insatsen kan också innebära att hjälpa till vid onlinebeställning och möta upp vid hemleverans alternativt hämta varorna i butik. Att redovisa kvitton och pengar ingår.

Fönsterputs

Fönsterputs beviljas upp till fyra timmar per år.

Service vid större behov

Om den enskilde är i behov av ytterligare servicetjänster sker en ny ansökan och en fördjupad behovsutredning sker. Ansökan om hjälp med tjänster som är ett fastighetsägaransvar beviljas inte som en insats enligt socialtjänstlagen (exempelvis snöskottning, sandning, gräsklippning). Fastighetsägare har skyldighet att ombesörja detta. Mot bakgrund av detta hänvisas till hushållsnära tjänster.

Dagverksamhet

I Örebro kommun är dagverksamheterna indelade i tre inriktningar, dagvård med social inriktning, dagvård med demensinriktning och dagrehabilitering. Dagverksamhet ska inte sammanblandas med daglig verksamhet, som är en insats enligt LSS, eller annan form av dagliga gruppaktiviteter som sker utan rättslig prövning exempelvis vid kommunens träffpunkter.

Dagverksamheter är till för personer med behov av stöd i den dagliga livsföringen. Det övergripande syftet är att ge tillgång till en vardagsrehabilitering och för att underlätta kvarboende i den ordinära bostaden.³²

Nedre åldersgräns är 65 år för dagvård med social inriktning och dagrehabilitering. Undantag kan göras för person där dagverksamhet kan leda till ökad självständighet och att behovet av omvårdnadsinsats minskar.

Dagvård med social inriktning

Dagvård kan beviljas både som en insats enligt SoL och HSL.

Syftet är att ge möjlighet att upprätthålla aktivitetsförmåga, få stimulans och social gemenskap.

Målgrupp är personer i ordinärt boende som riskerar eller har nedsatt aktivitetsförmåga på grund av ålder eller sjukdom och har:

- behov av stöd för att upprätthålla aktivitetsförmåga och få struktur i sitt dagliga liv
- behov av social gemenskap och stimulans som personen inte har förmåga att få på annat sätt.

Dagvård riktar sig till personer som uppvisar motivation och vilja samt har förmåga till aktiviteter i grupp.

Dagvård med demensinriktning

Demensdagvård kan beviljas både som en insats enligt SoL och HSL. Beslut ska fattas i samråd med ansvarig i respektive dagverksamhet och följas upp regelbundet.

Syftet är att ge möjlighet till social samvaro, kognitiv stimulans, struktur och innehåll i dagen samt meningsfulla aktiviteter.

Målgrupp är personer i ordinärt boende med lätt/medelsvår demens eller kognitiv störning med dement beteende som t.ex. glömska, förändrat socialt beteende. Om demensutredning ej är gjord ska initiativ tas till att en demensutredning påbörjas, ansvarig är den som beslutat om demensdagvård.

Dagrehabilitering

Dagrehabilitering är en hälso- och sjukvårdsinsats och beviljas inte av biståndshandläggare.

---

³² Riktlinje för dagverksamhet – Örebro kommun 2016, Vv310/2016.

7. Bistånd avseende korttidsvård

Korttidsvård är till för personer med omfattande behov av stöd och hjälp under stora delar av dygnet där behovet inte kan tillgodoses i bostaden.

En plats i korttidsvård kan ha olika syften:

- återhämtning och/eller mobilisering
- utredning av den enskildes framtida behov av stöd och hjälp
- rehabilitering
- avlastning för anhöriga
- vård i livets slutskede.

Inriktningar korttidsvård

Inom korttidsvården finns olika inriktningar:

Korttidsvård för utredning och rehabilitering

Är aktuell när det fortsatta behovet av vård, omsorg och/eller rehabilitering behöver utredas i de fall utredningen inte kan genomföras i hemmet. Det finns särskilda platser för personer som har en kognitiv svikt eller demens. Möjlighet finns också att ta emot personer som till följd av omfattande medicinska behov under en period behöver omfattande vårdinsatser som inte kan tillgodoses i det egna hemmet.

Som en del i utredningen ska den enskildes resurser identifieras och möjlighet till rehabilitering ges. Den tvärprofessionella bedömningen ska sammanställas och fungera som ett underlag för fortsatt vård, omsorg och rehabilitering.

Sviktplats

Sviktplats erbjuds till vissa personer som kommer hem från sjukhus med nya eller utökade insatser efter en individuell bedömning. Erbjudande om sviktplats är giltigt under längst 14 dagar. Erbjudandet innebär att den enskilde vid behov själv kan skriva in sig på sviktplatsen inom 24 timmar från det att behovet uppstår.

Trygghetsplats i väntan på vård- och omsorgsboende

Är aktuell för personer som väntar på plats på vård- och omsorgsboende och inte kan vänta i det egna hemmet. Insatsen kan också beviljas i väntan på att annan åtgärd ska utföras, exempelvis bostadsanpassning eller väntan på operation. Om personen vistas på sjukhus inför beslut om trygghetsplats bör den enskilde få pröva sin möjlighet att komma hem. Beslut om trygghetsplats ska följas upp vid förändrat behov.

Trygghetsplats – inriktning växelvård

Är aktuell för personer som bor i ordinärt boende och har behov av omsorgsinsatser och tillsyn samtidigt som anhöriga är i behov av avlösning i sin roll som vårdare. Att ha regelbundet återkommande perioder av växlande vård mellan egna bostaden och korttidsvård kan bidra till att den enskilde kan bo kvar hemma i sitt ordinära boende längre än vad som annars hade varit möjligt. Beslut om växelvård ska följas upp vid förändrat behov, dock minst en gång årligen.

Prioriteringsordning korttidsvård

I myndighetsavdelningens uppdrag ingår att anvisa till korttidsvård. Av det skälet beskrivs också vilken prioriteringsordning som gäller för fördelning av plats. Prioriteringsordningen gäller aldrig utan undantag. Särskilda individuella skäl kan göra att avsteg från prioriteringsordningen måste göras. Nedan följer aktuell prioriteringsordning.

1. Personer med beslut om utredning i hemmet och behov av sviktplats.
2. Utskrivningsklara personer från sjukhuset.
3. Personer med ohållbar hemsituation.
4. Personer med beslut om rehabiliteringsplats enligt HSL från ordinärt boende.
5. Planerade avlastningar från ordinärt boende.

8. Bistånd avseende vård- och omsorgsboende

Vård- och omsorgsboende är Örebro kommuns benämning på särskilt boende och är en gemensam benämning för vårdboende och boendeformer för personer med demenssjukdom.

Att bevilja vård- och omsorgsboende

Vård- och omsorgsboende är avsett för personer som i den dagliga livsföringen behöver trygghet och närhet till personal dygnet runt utifrån:

- omfattande behov av omvårdnadsinsatser som inte är tillfälliga
- skäl kopplade till psykiska och/eller fysiska funktionstillstånd
- behov av tillsyn eller andra insatser under stor del av dygnet och/eller upplever en så stor otrygghet, ensamhet, osäkerhet eller oroskänsla i sitt ordinära boende att välbefinnandet hotas.

Hög ålder, runt 90 år, otrygghet och social isolering hos den enskilde ska särskilt beaktas vid bedömning av behov av vård- och omsorgsboende³³.

Inför beslut om vård- och omsorgsboende kan det vara aktuellt med samverkan inom Örebro kommun, socialtjänst och hälso- och sjukvård, samt med Region Örebro Läns öppna och slutna vård. Detta är extra viktigt vid beslut om boendeinriktning.

Beslutet anger inte i detalj vad som ska utföras. Behov av omvårdnad, service och trygghet ska tillgodoses dygnet runt inom ramen för beslutet. Det är den enskilde tillsammans med verksamheten som anpassar insatserna efter individens beslut i en genomförandeplan.

Flytt från ett vård- och omsorgsboende till ett annat är en verkställighetsfråga och kräver inget biståndsbeslut. Om den enskilde eller god man motsätter sig en flytt uppstår frågan om beslutet är överklagbart. JO har konstaterat att ett beslut om ändrad verkställighet avseende bistånd i form av särskilt boende kan bli föremål för domstolsprövning. En sådan åtgärd kan inrymma moment som kan påverka den enskildes situation i flera hänseenden och därmed få sådana konsekvenser för den enskilde att hen torde ha ett berättigat intresse att få åtgärden prövad av domstol³⁴. Även Högsta förvaltningsdomstolen har kommit till en liknande slutsats i ett ärende som rör nämndens beslut att flytta en person från ett särskilt boende till ett annat³⁵. Så kan vara fallet om flytten innebär en ändring av inriktningen på vården och omsorgen, den enskilde flyttas långt från hemorten eller om hen har bott länge i det nuvarande boendet. Skyldigheten för nämnden att fatta ett formellt överklagbart beslut får bedömas i varje enskilt fall.

Personer som är aktuella för vård- och omsorgsboende har i de flesta fall omfattande sociala och medicinska behov. Vid utredning krävs därför samverkan med sjuksköterska och/eller arbetsterapeut.

---

³³ RÅ 2007 ref 86.

³⁴ JO beslut den 30 december 2004, dnr 1838–2002.

³⁵ HFD 2012 ref. 11.

Prioriteringsordning vård- och omsorgsboende

I myndighetsavdelningens uppdrag ingår att anvisa till vård- och omsorgsboende. Av det skälet beskrivs också vilken prioriteringsordning som gäller för fördelning av plats.

Prioriteringsordningen gäller aldrig utan undantag. Särskilda individuella skäl kan göra att avsteg från prioriteringsordningen måste göras. Nedan följer aktuell prioriteringsordning.

1. Verkställighet av domstolsbeslut (sanktionsavgift)
2. Enskild som bedömts ha behov av omfattande omvårdnadsinsatser i bostaden eller inom korttidsvård
3. Enskild som fått avslag på hemtjänstansökan med omfattande behov
4. Datum för beslut

Inriktningar vård- och omsorgsboende

Bedömningen av inriktning på olika boendeinriktningar görs i samband med beslutet. Personens behov tillgodoses på bästa sätt där rätt kompetens finns.

Vårdboende

Vårdboende utan särskild inriktning är aktuell för personer som har stora vård- och omsorgsbehov oavsett diagnos eller funktionsnedsättning. På ett vårdboende kan personerna ha mycket varierande behov och den omvårdnad och de aktiviteter som erbjuds måste vara individuellt anpassade. För personer med demenssjukdom och äldre med psykiska funktionshinder finns riktade boendeformer se nedan.

Boendeformer för personer med demenssjukdom

För att vara aktuell för en boendeform som riktar sig till demenssjuka krävs en demensdiagnos eller att en demensutredning är påbörjad.

I Örebro kommun finns olika boendeformer som har olika inriktningar. Syftet är att på bästa sätt möta personens behov. I Örebro kommuns riktlinje ”Vård och omsorg vid demenssjukdom”³⁶ finns de olika boendeformerna beskrivna samt andra stödformer som finns att tillgå. Riktlinjen beskriver också vilka stöd- och boendeformer som är lämpliga beroende på vilket stadiet i demenssjukdomen som personen befinner sig i.

Parbogaranti

I begreppet skälig levnadsnivå ingår det för den som har beviljats, eller beviljas, vård- och omsorgsboende, att kunna fortsätta sammanbo med sin make, maka, sammanboende eller registrerad partner oavsett olika omsorgsbehov.

Det är den som ansöker eller är beviljad vård- och omsorgsboende som kan ansöka om parboende. Ett beslut om medboende är i grunden ett biståndsbeslut enligt SoL. Det prövas med utgångspunkt från vad som ska ingå i en skälig levnadsnivå.

Bestämmelsen i 4 kap. 1 c § SoL är därför inte biståndsgrundande, utan är endast en precisering av när det anses ingå i den biståndsberättigades skäliga levnadsnivå att få leva tillsammans med sin make, maka, sammanboende eller registrerad partner i det särskilda boende som hen beviljas eller har beviljats sedan tidigare.

³⁶ Riktlinjer för vård och omsorg vid demenssjukdom, Sov 560/2018.

Skäligheten om parboende prövas utifrån:

- det förutsätts att en av de sammanboende behöver bo i ett vård- och omsorgsboende eller sedan tidigare har beviljats en sådan insats
- varaktigt sammanboende
- lagförändringen gäller retroaktivt. Om den ena parten redan bor i ett vård- och omsorgsboende och att paret dessförinnan varaktigt varit sammanboende.

Provboende

Innan paret flyttar ihop på ett vård- och omsorgsboende ska det finnas möjlighet att bo på prov med rätten att sedan kunna ändra sig. Under förutsättning att den egna bostaden inte sägs upp eller säljs, erhåller make/maka tre månaders ersättning för dubbel boendekostnad.

Önskemål om vård- och omsorgsboende

Personen har möjlighet att önska vilket vård- och omsorgsboende som den vill bo på. Önskemål tillgodoses så långt som möjligt utifrån aktuell efterfrågan.

Väntetiden för erbjudande om plats på vård- och omsorgsboende får inte överstiga tre månader. Överstiger eller närmar sig väntetiden tre månader blir personen erbjuden det boendet som först blir ledigt. Om personen vid upprepade tillfällen tackar nej till erbjuden plats görs en uppföljning av om behovet och beslutet kvarstår, eller om behovet kan tillgodoses på annat sätt.